VALVAMISPÜHAPÄEV AD 2026
Hb 3:12–15 (Ml 3:13–18; Mk 13:33–37)

12 Vaadake, vennad, kas ehk kellelgi teie seast ei ole kuri süda, mis uskmatuses ära taganeb elavast Jumalast!

13 Pigem julgustagem üksteist iga päev, niikaua kui veel öeldakse «täna», et keegi teist ei paaduks patu pettuse läbi!

14 Me oleme ju saanud Kristuse osalisteks, kui me vaid lõpuni kinni peame sellest, mis meil alguses oli.

15 Selles ütlemises: «Täna, kui teie Tema häält kuulete, ärge tehke oma südant kõvaks nagu nurina ajal.»

> Vaadake, vennad, et teist kellegi sees ei oleks kuri uskmatuse süda, mis viib elavast Jumalast ära taganemiseni, vaid julgustage üksteist iga päev, niikaua kui seda kutsutakse «täna», et keegi teist ei paaduks patu pettuse läbi! Me oleme ju saanud Kristuse osalisteks, kui hoiame oma esialgse lootuskindluse lõpuni vankumatuna, nii nagu üteldakse: «Täna, kui peaksite kuulma Tema häält, ärge paadutage oma südameid nagu tülinorimisel.»

Sissejuhatus

Kirjas heebrealastele endas ei nimetata selle kirjutajat. Traditsiooniliselt on autoriks peetud apostel Paulust, kuid juba varakult on olnud neid, kes on selles kahelnud. Tänapäeval jäetakse Heebrea kirja autorlus lahtiseks, sageli seostatakse seda siiski Pauluse või tema koolkonnaga. Pauluse kõrval on kirja autoriks peetud ka näiteks Rooma Clemensit[1], Barnabast, evangelist Luukast, Apollost ja teisi. On üsna tõenäoline, et kiri pärineb esimese sajandi kuuekümnendate aastate esimesest poolest, s.t on kirjutatud enne Jeruusalemma templi hävitamist aastal 70. On ka autoreid, kes seostavad Heebrea kirja keiser Domitianuse valitsemisajal (81–96) aset leidnud kristlaste tagakiusamisega.

Heebrea kirja eesmärgiks näib olevat taganemise või ükskõiksusse langemise ohus olevate kristlaste manitsemine ja julgustamine[2], tõenäoliselt olukorras, kus kas varasemalt kogetud või parajasti toimuv tagakiusamine on teravalt tõstatanud küsimuse kristliku usu juurde jäämise ja sellest tunnistuse andmise mõttekusest. Üheks väljapääsuks tagakiusamisest näib olevat olnud [vähemalt väliselt] tagasi pöördumine vanatestamentliku usu ja praktika juurde.

---

[1] Seda võivad nii kinnitada kui ümber lükata Clemensi 1. kirjas sisalduvad otsesed või kaudsed Heebrea kirja tsitaadid, nt XXXVI peatükis.

[2] Vennad, ma kutsun teid üles, võtke heaks see julgustussõna! (Hb 13:22)

Kiri heebrealastele astub taolisele mõtteviisile jõuliselt vastu, näidates, et Vana Testament, iseäranis selle rituaalne praktika, oli vaid Kristuses teostunud lunastuse eelpilt ja ettekuulutus ning on sestpeale määratud lakkama. Kristus on tõeline ülempreester ning ainus ohver ja vahemees Jumala ja inimeste vahel – Temast loobumine ning vana usu ja vanade ohvrite juurde tagasi pöördumine tähendaks Kristuse jalge alla tallamist ja uuesti risti löömist ning kujutaks endast hukatuslikku viga, pattu, millele ei ole lepitust, kuna ainus võimalik Lepitaja on tagasi lükatud (Hb 6:4–6; 10:29).

Kristus ületab kõik, nii prohvetid (Hb 1:1–3), inglid (Hb 1:5–2:18) kui ka Moosese (Hb 3:1–6), samuti kõik Vana Testamendi ohvrid (Hb 4–9), Ta pole mitte Aaroni soost või mõnest muust inimlikust suguvõsast preester, vaid sarnaselt Melkisedekile, kes on Tema eelkuju, ilma alguse ja otsata (Hb 7:3). Kristus on muutumatu, «seesama eile ja täna ja igavesti» (Hb 13), ning Tema lunastus- ja lepitusohver on lõplik: «Sest üheainsa ohvriga on Ta teinud pühitsetavad jäädavalt täiuslikuks.» (Hb 10:14)

Kristus on Jumala viimane sõna inimkonnale, Temas on kõik alguse saanud ja Temas viiakse kõik lõpule: «Jumal, kes muiste palju kordi ja mitmel viisil rääkis esivanematele prohvetite kaudu, on nüüd päevade lõpul meile rääkinud Poja kaudu, kelle Ta on seadnud kõigi asjade pärijaks, kelle läbi Ta on ka maailmad teinud, kes, olles Tema kirkuse kiirgus ja Tema olemuse kuju ning kandes kõiksust oma väe sõnaga, on pärast seda, kui Ta oli täide viinud pattudest puhastamise, istunud Ausuuruse paremale käele kõrgeimas taevas ning saanud ülemaks inglitest, kuivõrd Ta on pärinud neist ülevama nime.» (Hb 1:1–4)

Kristust kujutatakse Heebrea kirjas ka eeskuju ja julgustusena eriti neile, keda taga kiusatakse või kes on sattunud mõne muu kiusatuse küüsi: Ta on olnud kõiges kiusatud nagu meiegi ning just seetõttu suudab Ta inimesi mõista, neile andestada ja neid aidata (Hb 4:15).

Kiri heebrealastele seostab kristlaseks olemise ja kristliku usu praktiseerimine nii isiklikus usus kindlaks jäämise kui ka ühise tunnistusega ja koguduse osadusega, kelle kooskäimisi ei tohi unarusse jätta (Hb 10:25). Kristlikus koguduses nähakse uut Jumala rahvast, Uue Lepingu rahvast, kes on puhastatud Kristuse vere piserdamisega ning kelle ühtekuuluvus ületab nii aja kui ruumi, kaasa arvatud tagakiusamised ja surma. Neile, kes usus kindlaks jäävad ja kannatusteski ei tagane, tõotatakse rahu, mida on igatsenud ja mille poole on püüelnud kõigi aegade vagad, kellest paljusid tuuakse ka kristlastele kindlameelse usu eeskujuks (Hb 11).

Need, kes on kuulekad ja jäävad ustavaks, võivad teada, et «rahu Jumal, kes igavese lepingu verega on surnuist üles toonud lammaste suure Karjase, meie Issanda Jeesuse», valmistab neid «kõiges heas tegema Tema tahtmist» ja saadab korda, «mis on Tema silmis meelepärane» (Hb 13:20j).

Kiri heebrealastele on nii teoloogiline kui kirjanduslik meistriteos, mida ei tohi mingil juhul taandada vaid heebrea päritolu lugejaile mõeldud apologeetiliseks või pelgalt Vana Testamendi kommentaariks mõeldud kirjutiseks, vaid mille keskseks sõnumiks on tunnistus Kristuse ainulaadsest ja täiuslikust ohvrist, mille kaudu on kõigile neile, kes Temasse usuvad ja Talle ustavaks jäävad, avatud ligipääs «Siioni mäe juurde ja elava Jumala linna, taevase Jeruusalemma juurde» (Hb 12:22).

Keelelisi märkuseid

Vennad – ἀδελφοί – sõna ἀδελφός – «vend» – koosneb eitavast eesliitest α ja sõnast δελφύς – «[ema-] üsa» –, tähistades nõnda eeskätt neid, kes on sama ema lapsed, ning ülekantult väga lähedasi inimesi.

Süda – sõna καρδία – «süda» – tähistab piltlikult n-ö sisemist inimest, s.t eneseteadvust, eriti hinge ja vaimu keskmena, mõtete, tunnete, soovide, igatsuste, püüdluste «asupaigana», elujõu ja tahte allikana.

Uskmatuses – ἀπιστίας – sõnasõnalt: «uskmatuse» (omastav kääne). Sõna ἀπιστία – «uskmatus», ka «ustavusetus» – koosneb eitavast eesliitest α ja sõnast πιστός – «ustav», «usaldusväärne», ka «usaldav» –, mis tuleneb verbist πείθω – «veenma», «veendunud olema», «usaldama», «usalduma», ka «kuulda võtma/kuuletuma».

Julgustagem – παρακαλεῖτε – sõnasõnalt: «julgustage» (mitmuse teine pööre). Sõna παρακαλέω tähendab «manitsema», «noomima», «julgustama», «lohutama», «trööstima», ka «tungivalt paluma», «anuma».

Ei paaduks – μὴ σκληρυνθῇ – sõna σκληρύνω tähendab «kõvaks tegema», «kõvaks minema», «paaduma», «paadutama».

Patu – τῆς ἁμαρτίας – sõna ἁμαρτία tuleneb verbist ἁμαρτάνω – «märgist mööda laskma», «eksima», «patustama» – ja tähendab «möödalaskmine», «eksimus», «patt», «ülekohus».

Kristuse – τοῦ Χριστοῦ – sõna Χριστός tuleneb verbist χρίω – «võidma», «salvima» – ja tähendab sedasama, mida heebrea מָשִׁיחַ – «Messias», «Võitu».

Kui me vaid lõpuni kinni peame sellest, mis meil alguses oli – ἐάνπερ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν – sõnasõnalt: «kui hoiame oma esialgse [lootus-] kindluse lõpuni vankumatuna». Sõna ἀρχή tähendab «algus», «esimene», «ülem», siin peetakse selle all silmas kõige oleva algpõhjust või algallikat, alget (vrd Jh 1:3). Sõna ὑπόστασις tähistab siin kindlust, julgust, lootuskindlust, taolist

kindlust (kindlat alust), millele on võimalik julgelt rajaneda või toetuda.[3] Sõna βέβαιος – «kindel», «püsiv» – tuleneb sõnast βάσις, mis antud kontekstis tähistab kindlat jalgealust, teed, millel on kindel astuda. Sõna κατέχω tähendab siin «[millestki] kinni hoidma».

Ärge tehke…kõvaks – μὴ σκληρύνητε – vt ülalolevat märkust sõna σκληρύνω kohta.

Nurina ajal – ἐν τῷ παραπικρασμῷ – sõna παραπικρασμός tähendab ärritamist, kibestamist, vihastamist, ka vastuhakku ning siinses kontekstis tüli norimist ja seeläbi vihale ärritamist, kuna *Septuaginta* kasutab seda sõna Ps 95:8 tõlkimisel heebrea sõna מְרִיבָה vastena, mis tuleneb verbist רִיב – «riidlema», «nõudma», «noomima», «kaebama/kaebust esitama», «tülitsema» – ning tähendab «riid», «vaidlus», «tüli», «kaebus» ja on kasutusel ka kohanimena «Meriba».[4]

Sisuline analüüs

Heebrea kirja kolmas peatükk algab meenutusega, et kristlased on «taevase kutsumise osalised» – nad on Jeesuse vennad, nad on lapsed, kelle Jumal on Talle andnud (Hb 2:11–13) –, ning üleskutsega mõtelda Jeesuse kui oma «usutunnistuse apostli ja ülempreestri» (Hb 3:1) peale. Jeesus on Jumala Pojana seatud oma Isa koja üle – selleks kojaks on aga kristlaskond, ristitute kogu – niivõrd, kui nad peavad kinni lootusest ja julgusest, mille üle nad kiitlevad (Hb 3:6).

Sellest meeldetuletusest lähtub tõsine manitsus, mille inspiratsiooniks on 95. psalm, iseäranis selle teine pool, mis hoiatab kristlasi, uut Iisraeli, käitumast samamoodi, nagu oli käitunud Vana Testamendi Jumala rahvas, kes oli kogenud Jumala imelist armu ja abi, näinud Tema suuri tegusid nii Egiptuses kui pärast sealt lahkumist Tõotatud Maa poole rännates, ent ei tundnud sellegipoolest ära oma Issanda teid, vaid kaldus oma südames eksiteele, jäädes nõnda ilma talle tõotatud hingamisest.

Nii manitseb Heebrea kirja autor oma lugejaid – oma vendi, nagu ta neid nimetab, s.t sama Isa lapsi, sama perekonna (koja) liikmeid, millesse ta isegi kuulub – hoiduma muutumast väärituks osutunud vana Iisraeli sarnaseks. Seejuures on oluline tähele panna, et kuigi autor kasutab kollektiivset pöördumist «vennad», on tema hoiatus siiski suunatud igale kristlasele isiklikult: «Vaadake, vennad, kas ehk *kellelgi* teie seast ei ole kuri süda, mis uskmatuses ära taganeb elavast Jumalast!» (Hb 3:12) Sama on manitsusele järgneva üleskutsega *üksteist* julgustada: sedagi tuleb teha isiklikult, mitte kollektiivselt.

---

[3] 1739. aasta Piiblis: «sedda kindla lotusse hakkatust»; 1968. aasta piiblitõlkes: «esimese usulootuse».

[4] 1739. aasta Piiblis: «wihhastamisse aial».

Erinevalt viimasest eestikeelsest tõlkest ei kõnele originaaltekst siin mitte «kurjast *südamest, mis uskmatuses* ära taganeb elavast Jumalast», vaid «kurjast *uskmatuse südamest*, mis viib elavast Jumalast ära taganemiseni». Südamekurjus, mida siin silmas peetakse, ei seisne mitte valedes kõlbelistes hoiakutes või valikutes, vaid spetsifiliselt uskmatuses, mis pole mitte niivõrd mingite abstraktsete tõdede eitamine, kuivõrd usalduse puudumine Jumala suhtes. Seda kinnitab otseselt eespool öeldu, millega ühelt poolt rõhutatakse Kristuse (ja Jumala) ustavust, teisalt aga vihjatakse kristlasi ähvardavale uskmatusele kui usalduse, julguse ja lootuse kaotamisele: «Kristus on aga Tema koja üle kui ustav Poeg. Ja Tema koda oleme meie, *kui me vaid peame kinni* julgusest ja lootusest, mille üle me kiitleme.» (Hb 3:6)

Täpselt see, mille eest siin hoiatatakse, juhtus Egiptuse orjapõlvest päästetud Iisraeli rahvaga kõrberännaku päevil: nad ei usaldanud Jumalat, nad olid hirmul, nad nurisesid ja oleksid selle asemel, et vabade inimestena Tõotatud Maa poole matkata, parema meelega orjusesse tagasi pöördunud, kui nad vaid saaksid taas kord kõhud korralikult täis süüa ja kõrberännakuga paratamatult kaasnevat janu kustutada. Tulemuseks oli see, et Egiptusest välja läinute «kehad langesid kõrbes surnuna» (Hb 3:17) ning oma sõnakuulmatuse tõttu ei pääsenud nad neile tõotatud hingamisse: «Nii me näeme, et nad ei võinud sisse pääseda oma uskmatuse pärast.» (Hb 3:19)

Selleks, et uus Iisrael ei kordaks vana Iisraeli eksimust ja teda ei tabaks sama saatus, vajab ta pidevat julgustamist usus – seda vajavad kõik kristlased, et ükski neist «ei paaduks patu pettuse läbi» (Hb 3:13). Ning veel: nad vajavad seda iga päev, «niikaua kui veel öeldakse «täna»» – ühelt poolt on seegi tõsine hoiatus, kuna sellega antakse ühemõtteliselt teada, et kord lõpeb meile antud aeg otsa, teisalt aga on see imeline julgustus, kuna see, kes ütleb «täna», kelle käes on kõik meie ajad (Ps 31:16) ning kes on «seesama eile ja täna ja igavesti» (Hb 13:8), on ustav Jumal, kes tahab, et me võiksime minna Tema hingamisse – kui me vaid ise ustavaks jääme ja Tema ustavuses kahtlema ei hakka.

Patu pettuse läbi paadumine, oma südame kõvaks tegemine ja Jumala armule sulgemine toimub enamasti ühel viisil kahest: kas enda ülehindamisest või hoolimatusest tuleneva liigjulguse või, vastupidi, oma nõtruse tajumisest ning usu ja usalduse puudumisest tuleneva meeleheite näol. Lõpptulemus on alati sama: inimene ei lase Jumala armul end päästa, kuna ta kas ei pea seda endale vajalikuks või ei pea ennast selle väärilisekс. Sellepärast ongi üksteise julgustamine oluline, näiteks nii, nagu Heebrea kirja autor julgustab oma lugejaid kirja eelviimases peatükis: «Pangem maha kõik koormav ja patt, mis hõlpsasti takerdab meid, ja jookskem püsivusega meile määratud võidujooksu! Vaadakem üles Jeesusele, usu alustajale ja täidesaatjale, kes häbist hoolimata kannatas risti Temale seatud rõõmu asemel ja on nüüd istunud Jumala trooni paremale käele. Võtke siis eeskujuks Teda, kes on kannatanud niisugust patuste vaenu enese vastu, et te ei väsiks ega teie hing ei nõrkeks.» (Hb 12:1–3)

Läbi kõrbe Tõotatud Maa poole rännanud Iisraeli laste südamekõvadus seisnes eeskätt selles, et nad ei suutnud neile osaks saanud katsumustega rinda pistes uskuda, et Jumal tahab neile head või et Ta suudab neid aidata ja päästa. Samasugused mõtted võisid mõlkuda nende kristlaste peas, kellele Heebrea kiri oli suunatud: paljud neist kogesid ränka tagakiusamist ja nii võisid nendegi hinge pugeda kahtlused. Seepärast pidas Heebrea kirja autor vajalikuks neid üsna karmilt manitseda: «Teie ei ole veel vereni vastu pannud patu vastu võideldes! Ja te olete täiesti unustanud julgustuse, mis teile nagu poegadele ütleb: «Mu poeg, ära põlga Issanda karistust ja ära nõrke, kui Tema sind noomib! Sest keda Issand armastab, seda Ta karistab, Ta piitsutab iga poega, kelle Ta vastu võtab.» Kannatused on teile kasvatuseks: Jumal kohtleb teid nagu poegi, sest mis poeg see on, keda isa ei kasvata?» (Hb 12:4–7)

Usalduse, Jumala peale lootmise, usukindluse teema läbib kogu Heebrea kirja. Nii võime selle kümnendast peatükist lugeda (1968. aasta tõlkes): «Ärge siis heitke ära oma julgust, mis saab suure palga. Sest kannatlikkust läheb teile tarvis, et teie, tehes Jumala tahtmist, saaksite kätte tõotuse. Sest «veel üsna pisut, pisut aega, siis tuleb see, kes peab tulema ega viivita mitte! Aga minu õige peab usust elama, ja kui ta hakkab kõhklema, siis ei ole minu hingel temast head meelt!» Ent meie ei ole need, kes kõhklevad hukatuseks, vaid need, kes usuvad hinge päästmiseks!» (Hb 10:35–39)

Sama mõtet kannab julgustus: «Me oleme ju saanud Kristuse osalisteks, kui me vaid lõpuni kinni peame sellest, mis meil alguses oli.» (Hb 3:14) Kristuse osaliseks saab inimene siis, kui ta ristitakse – tegemist ei ole pelgalt formaalse õigeksmõistmise ega inimese nime taevasesse eluraamatusse kirja panemisega, vaid sõna otseses mõttes Kristuse osaliseks, Temaga üheks, Tema maapealse Ihu liikmeks saamisega. Kristus on avanud meile tee Jumala juurde, pühimasse paika – Ta tegi seda oma ihu, «oma liha kaudu» (Hb 10:20), ning Tema ihus, Tema igavese ohvri läbi, oleme meiegi pühitsetud Jumalale (Hb 10:10).

Kristus on Jumala igavene Sõna, kes on saanud lihaks ja kelle kaudu Jumal on meile viimseil päevil rääkinud (Hb 1:2), ning Temas on kõik, kes on ristimises Temaga üheks saanud ja Temasse usuvad, «tulnud Siioni mäe ligi ja elava Jumala linna, taevase Jeruusalemma juurde ja lugematu hulga inglite juurde, ja esmasündinute piduliku kogu ning koguduse juurde, kes on kirja pandud taevasse, ja Jumala, kõikide kohtumõistja juurde, ja õigete vaimude juurde, kes on saanud täiuslikeks, ja uue lepingu vahemehe Jeesuse juurde ja piserdamisvere juurde, mis paremini räägib kui Aabeli veri» (Hb 12:22–24).

See on lootus, julgus ja usukindlus, millele võime toetuda samamoodi, nagu õigesti rajatud hoone toetub kindlale vundamendile. Kui aga laseme Kristusest ja oma lootusest Temale lahti ning taganeme elavast Jumalast, siis ei või me mingil juhul püsima jääda ega pääse meile tõotatud hingamisse. Siis oleme otsekui vana Iisrael, kes

peaaegu kohe pärast orjapõlvest pääsemist ja Kõrkjamerest kuiva jalaga läbi minemist Jumalale ning Tema sulasele Moosesele vastu hakkas, nende vastu nurises ja nendega tüli noris: «Täna, kui teie Tema häält kuulete, ärge tehke oma südant kõvaks nagu nurina ajal.» (Hb 3:15) Sõna παραπικρασμός, mis on siin tõlgitud kui «nurin», tähendab õigupoolest ärritamist, vihale ajamist, tüli norimist. *Septuagintas* kasutatakse seda heebrea sõna מְרִיבָה vastena, millest tuleneb ka kohanimi Meriba: «Ja ta pani sellele paigale nimeks Massa ja Meriba Iisraeli laste riiu pärast, ja et nad olid Issandat kiusanud, öeldes: «Ons Issand meie keskel või ei ole?»» (2Ms 17:7); «See oli Meriba vesi, kus Iisraeli lapsed riidlesid Issandaga ja Tema näitas ennast neile pühana.» (4Ms 20:13)[5]

Neid sõnu ja vana Iisraeli hoiatavat eeskuju ei tohi mingil juhul kergelt võtta. Vastupidi: «Kartkem siis, kuni tõotus saada Tema hingamisse on veel jõus, et kedagi teie seast ei leita maha jäänud olevat!» (Hb 4:1) Seejuures peame aga hoiduma meeleheitest, kuna viimselt ei sõltu pääsemine mitte meist, vaid Jumalast ja Tema armust Jeesuses Kristuses: «Et meil nüüd on suur ülempreester Jeesus, Jumala Poeg, kes on läbinud taevad, siis hoidkem kinni usust, mida me tunnistame! Sest meil pole niisugune ülempreester, kes ei suuda kaasa tunda meie nõrkustele, vaid selline, kes on olnud kõigiti kiusatud nii nagu meie, ja siiski ilma patuta. Läki siis julgusega armu aujärje ette, et me halastust saaksime ja armu abiks leiaksime parajal ajal!» (Hb 4:14–16)

Jutluseks

Kirikuaasta eelviimast pühapäeva nimetatakse EELK Kirikukäsiraamatu järgi Valvamispühapäevaks, mil rõhutatakse «vaimulikku valvamist ja Kristuse tagasituleku ootust». Pühapäeva sissejuhatuses hoiatatakse, et «väsimise ja hooletuse oht on suur» ning et «inimene koduneb kergesti selle maailmaga ja unustab, et ta ei ela siin jäädavalt». Õige valvamine on «turvaline lootmine sellele, et Jumal viib oma alustatud hea töö meis lõpule».

Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi on Valvamispühapäeva teise lugemisaasta Vana Testamendi lugemiseks (Ml 3:13–18) prohvet Malaki julgustav sõnum Jumala rahvale, et kuigi praegusel maailmaajastul kipub sageli kaduma vahe ülekohtuse ja õige, ülbe ja alandliku vahel, tuleb kord päev, mil Issand selle vahe taas selgelt nähtavaks teeb, ning siis saavad avalikuks ka nende nimed, kes on kantud Issanda «mälestusraamatusse».

Valvamispühapäeva teise tekstina on teisel lugemisaastal valida Epistli (Hb 3:12–15) ja Ilmutusraamatu lugemise (Ilm 22:10–17) vahel. Esimene neist hoiatab Jumalast taganemise eest ning ärgitab lõpuni kinni pidama «sellest, mis meil alguses oli» (Hb 3:14), s.t usust Kristusesse, kes on võtnud omaks liha ja vere ning oma surma kaudu

---

[5] Vrd Ps 95:8: «Ärge tehke kõvaks oma südant nõnda nagu Meribas, nõnda nagu Massa päeval kõrbes.» Väga õnnestunud on Vello Salo ja Indrek Hirve tõlge: «Ärge tehke kõvaks oma südant nagu Meriba riiu päevil, nagu Massa kiusu ajal kõrbes.»

kõrvaldanud «selle, kellel on võimus surma üle – see tähendab kuradi» (Hb 2:14). Ilmutusraamatu lõik pärineb raamatu viimasest peatükist, kus lisaks tulevase kirkuse kirjeldamisele kõneldakse otsekoheselt ja karmilt ka nende saatusest, kes Jumala riigist oma ülekohtu ja rüveduse tõttu välja jäävad.

Teise lugemisaasta Evangeeliumiks (Mk 13:33–37) on Jeesuse manitsus olla alati valvel, kuna pole teada, millal Inimese Poeg tuleb ning läkitab oma inglid ja «kogub kokku oma valitud neljast tuulest, maa äärest taeva ääreni» (Mk 13:27). Kristuse jüngrid peavad oma Õpetajat ootama nagu sulased isandat, igaüks ustavalt oma tööd tehes ja olles valmis peremehele aru andma.

Kuigi ka Epistlile jutlustades on võimalik rõhutada valvamise tähtsust, iseäranis ustavaks jäämise ning meile kingitud usust ja lootusest kinni hoidmise tähenduses, võiks jutluses keskenduda eeskätt sellele, millel – ja kellel! – meie usk ja lootus rajanevad: Jumala päästvale armule Jeesuses Kristuses.

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidena:

1. Tänane Epistel suunab meie pilgu ammustesse aegadesse, mil Jumal tõi oma rahva välja Egiptuse orjapõlvest. Iisraeli lapsed nägid Jumala suuri tegusid, ent kaotasid kõrbes kogetud katsumuste tõttu õige pea usalduse Tema vastu, küsides, kas Ta ikka on nende keskel või mitte ning kas Ta tahab neile head või hoopis halba. Samasugused kahtlused võisid rünnata esimesi kristlasi, kellest paljud kogesid ränka tagakiusamist. Ning samamoodi võivad kahtlused pugeda meiegi hinge: võime küll tunnistada kõiki õige usu tõdesid, ent kui satume raskustesse, võime avastada, et tegelikult me ei usalda Jumalat. Võime hakata arvama, et Jumal on meid maha jätnud ega hooli meist. Just siin peitub Heebrea kirjas kirjeldatud uskmatuse ja südame paadumise oht: enamasti ei alga see mitte Jumala olemasolu eitamisest, vaid usalduse kadumisest Tema headuse ja ustavuse vastu. Patt kui eeskätt usu ja usalduse kaotamine Jumala suhtes võib meid eksitada kahel vastandlikul viisil: võime arvata, et me ei vajagi Jumala armu, või vastupidi, et isegi Jumala arm ei saa meid enam aidata. Mõlema eksituse tulemus on üks ja sama: lükkame Jumala, kes tahab meid oma armu läbi päästa, endast eemale.
2. Jumal siiski ei jäta meid meie uskmatuse ja kõhkluste meelevalda. Isegi siis, kui oleme hakanud Temas kahtlema, ei lakka Ta meid kutsumast. Epistel manitseb meid seda kutset tõsiselt võtma: «Täna, kui teie Tema häält kuulete, ärge tehke oma südant kõvaks nagu nurina ajal.» Neis sõnades väljendub korraga nii tõsine hoiatus kui imeline tõotus. Hoiatus seisneb selles, et meie aeg pole piiramatu. Me ei saa Jumala kutsele vastamist lõputult edasi lükata. Valvamispühapäev tuletab meelde nii seda, et meie maine elu saab kord otsa, kui ka seda, et saabub päev, mil Kristus tagasi tuleb. Julgustus ja tõotus seisneb aga selles, et Jumal ikka veel kutsub meid, meile on endiselt avatud tee meeleparandusele, tagasi elava Jumala juurde. See

tähendab, et kuni on veel «täna», ei ole meil vaja meelt heita. Kusjuures Jumal ei kõnele meiega enam vahendajate kaudu, vaid otse, oma Poja kaudu, kes on meid oma surma ja ülestõusmise läbi lunastanud. Suureks julgustuseks on meile ka see, et me ei rända Tõotatud Maa poole üksinda, vaid me kuulume ühte perekonda, me oleme Jumala koda, mille üle on Tema ainusündinud Poeg – see tähendab aga ka, et me vastutame üksteise eest ning oleme kutsutud üksteist kinnitama ja julgustama, et ka need, kes on nõrkenud või nõrkemas, võiksid taas jalule tõusta ning usus ja lootuses püsida.

3. Mis on see, mis annab meile julguse loota, et meie ei lange samasse eksitusse nagu langes kord Iisraeli rahvas kõrbes rännates? Kust saame jõudu jääda ustavaks? Vastus neile küsimustele ei seisne mitte selles, et peame senisest veelgi rohkem pingutama, veelgi tugevamalt uskuma, ennast veelgi paremini kokku ja käsile võtma, vaid meie ainus lootus on see, et oleme saanud Kristuse osalisteks. Me oleme ristimise läbi Kristusega ühendatud, Tema Ihusse liidetud, Jumala laste hulka vastu võetud. Me osaleme Tema elus ning Ta ei jäta meid omapäi kõrbesse ekslema. Meie Ülempreestri ja Vahemehena on Ta avanud meile tee Jumala, meie Isa juurde, ning Ta jätkab meie toitmist ja kinnitamist iseäranis Pühimas Altarisakramendis. Issand on tõepoolest meie keskel – veelgi enam, Ta on saanud meiega üheks, Ta on võtnud enda peale meie patud ja surma ning avanud meile tee igavesse ellu. Meie ülesanne on Temast kinni hoida ja mitte lasta lahti lootusest, mille Ta on meile kinkinud. Nii ei ole valvamine, milleks tänane pühapäev meid kutsub, mitte karmi kohtumõistja naasmise hirmunud ootamine ega pidev muretsemine selle pärast, kas suudame lõpuni vastu pidada, vaid lootusest kantud elu usalduses ja Jumala armus, mida me elame, hoides pilgu alati Kristusel, kes on meie usu alustaja ja täidesaatja.